

Izhaja vsak
mesec na
2 polah in
velja za vse
leto 4 gl.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Uredništvo
inupravníštvo
nahajata se v
Frančiskan-
skih ulicah,
št. 16.

Kdaj naj se zatoženca k lokalnemu ogledu (§. 254 kaz. pr. r.) pokliče? 2. Kdaj se sme privatni udeleženec kazenski obravnavi pridružiti (§. 47 kaz. pr. r.)? 3. Načelo, kako naj sodišče razsodi o predlogih, da naj se nove priče povabijo. 4. Presoja zdravniških mnenj po novih zdravnikih (§. 126 kaz. pr. r.). 5. Specijaliziranje glavnega vprašanja (§. 318 kaz. pr. r.).

(Dalje.)

Res je, visoki kasacijski dvor, da se oni, ki naj bode smel ustopiti kot privatni udeleženec, ne more k temu siliti, da dokaže kar naprej žaljenje prava, ki se mu je pripetilo, ker je ta dokaz baš namen cele kazenske obravnave, in se v največ slučajih še le ravno s kazensko obravnavo izvršiti more. Nikomur in tedaj tudi meni ni nalog, da bi privatnega udeleženca, ki pristopi procesu kot tožitelj, radi tega izključeval, ker ni kar naprej dokazal oškodovanja, ki se mu je pripetilo. Ves drugačen pa je današnji slučaj. Tu imamo opraviti s privatnim udeležencem, ki kar naravnost in brezobzirno v istem trenutku, v katerem zahteva za-se pravice privatnega udeleženca, razsodnemu sodišču obstane, da na njegovi strani ni nikakega žaljenega prava, da mu tedaj tudi ni moč zahtevati, da se mu zopet popravi kako pravno, v njegovo kvar razrušeno stanje, da se mu kaka škoda, katero je trpel, zopet povrne. Mi imamo tu z osobo opraviti, katera prav jasno priznava da se zatoženec ni dotaknil nikakega njenega prava, da je pa ta kazenska obravnavo, katere se hoče udeležiti, zanjo nekaj prejudicijalen proces, iz kojega izida in rezultata naj zanjo še le vzrastó, samostojne, čisto nove pravice, ki niso v nikaki dotiki s kaznjivim činom, radi česar se vrši obravnavo, pravice, katere po kaznjivem činu

nikakor niso mogle biti žaljene, ker pred kaznjivim činom še eksistirale niso, pravice, katere so marveč še-le vsled kaznjivega čina samostojno nastale v korist tretjih osob, nikakor pa ne v korist zločinca. O faktičnih razmerah je pač vsak prepir nemogoč. Pod žurnalno št. 195 zabeležena je dotična razglasba tako zване civilne stranke. V tej listini pravita sestra ranjke gospe Tourville-jeve, gospa Elise Thompson in njeni soprog, Frank Thompson, svak ponesrečene žene, da se hočeta pridružiti kazenski obravnavi iz tega namena, da spravita v slučaj, ko bi se Tourville res za krivega spoznal umora svoje soproge, pred angleškimi sodišči v veljavo izključitev zatožencevo zaradi njegove nevrednosti. Privatna udeleženca sta tedaj odkritosrčno in naravnost obstala, da se v slučaju usmrčitve gospe Tourville-jeve s tem zločinom ni žalila nobena njijinih pravic, da se ni niti njijino premoženje, niti njijina prostost, niti njijina čast s kakim takim krvavim činom oškodovala, da bi jima marveč iz umora sestre in svakinje nastale nove pravice in koristi, ne pa stare pravice žalile, da tedaj nikakor ne moreta priti v položaj, da bi se v tem kazenskem procesu prizadevala za povrnitev škode, ampak da jima bo ta kazenski proces le glede dedovanja zagotovil korist. Z drugimi besedami, ti osobi se izrečete: Midva se hočeva pridružiti kazenski obravnavi, da ne bode imel zločinec v slučaju izvršenega hudodelstva hasni od tega, ampak da bodeva midva uživala sad tega zločinstva. Za take posebne interese, kakor znano, ni prostora v našem kazenskem procesu. Prav odveč in v dokaz, kako neopravičena je udeležitev tako zvanega privatnega udeleženca v tem slučaju, jemljem si prostost kazati na to, da se ni samo v prošnji, s katero zakonska Thompson objavljata, da se hočeta pridružiti kazenski obravnavi, izključitev zatoženca od dedovanja po njegovi soprogi zaznamovala kot jedini namen udeležitve kazenske obravnave, marveč, kakor kaže to žurnalna št. 195, da se gosp. dr. pl. Grabmayer kot zastopnik onih privatnih udeležencev le v to svrho pooblašča, da doseže izključitev zatoženca od dedovanja. O tem tedaj, menim, ne bode mogoče pri tako jasnih okoliščinah dvomiti, da sta bila zakonska Thompson po jasnih določbah zakona tako malo kakor kdo drugi opravičena k roli privatnih udeležencev. Ona dva se nista mogla na to sklicevati, da se jima je godila krivica glede pravic do živeža ali do kakega družega premoženja; tudi se nista natanko

izrekla, da nečeta druge koristi doseči, kakor samodedovanje. Sedaj je pa vprašanje, ali ni dotični sodni sklep preziral veljavnih zakonov v kvar zatoženca? Pri publikaciji one medrazsodbe, katera zagovorništvo izključitve privatnega udeleženca ni pritrdila, reklo se je zagovorništvo z nekakim obžalovanjem, morda tudi z nekako zadovoljnostjo, da je bilo mnenje zagovorništva glede izključitve privatnega udeleženca od procesa tudi že mnenje svetovalske kamore, da je pa sodišče sedaj vsled določenega ukaza druge instance primorano razsojevati zagovorništvo na slabo. Pač je o tem razprava odveč, da se ničnost ne more sanirati zaradi tega, ker se je po sodišči druge instance urinila v proces; tudi bo odveč razprava o tem, da je bil v tem slučaju prvi sodnik bolje poučen, ker se še le po razpravi v glavni obravnavi razjasni, ali naj se to zgodi, kar je bilo mogoče prej zakonito, sedaj pa je že vsled obnovljenega predloga zagovorništva, naj se odstrani, podlaga ničnosti. Prav krepo se je že, visoki kasacijski dvor, v referatu, katerega smo ravnokar čuli, naglašalo, kak velikansk pomen da je zatožba v teku cele dokazne obravnave pripisovala krvavemu zločinstvu, kojega je zatoženec menda že prej zakrivil, pa kaznovanju odšel. Jaz nečem poudarjati, visoki kasacijski dvor, da bi se bila na Angleškem, kakor znano, izključila vsaka diskusija o tem sumničenju, tudi nečem naglašati, da se je angleška vlada, kakor kaže žurnalna št. 236, proti našemu poslanstvu v Londonu izrekla odločno, da se zaradi tega trjenega umora tašče ni izvršila izročitev, da se o tem umoru v procesu ne sme govoriti, in da angleška vlada zaradi tega še celo nobenega spisa poveriti neče, v katerem se omenja smrt tašče; toda povedati moram, visoki kasacijski dvor, kake pomembe za konečni izid procesa da je bila ta diskusija o trjenem umoru tašče, in kako da je bilo celo uplivanje take diskusije same v vsih svojih posebnostih mogoče, kako da se je moglo uresničiti le po uplivanju privatnega udeleženca. Naj mi bode tu dovoljeno, da se vrnem na jedno izmed izjav protirazprave državnega pravdnništva o ničnosti pritožbe, katera hoče neškodljivost privatnega udeleženca za zatoženca motivirati s tem pristavkom, da se je privatni udeleženec oddaljeval od vseh onih dogodkov, kateri so se vršili na tirolskih tleh. Ko bi bili sploh le na tirolskih tleh ostali, ko bi bili le s tem opraviiti imeli, kar se je na tirolskih tleh zgodilo, — potem bi zagovorništvo,

smelo trdim, sploh ne bilo prišlo do tega, da bi stalo tu kot pri-tožbenik, kajti gotovo bi ne imelo pred seboj obsojevalno razsodbo. In kako je v tem oziru privatni udeleženec uplival na kvar za-toženca? Tu moram omeniti neke druge osebe, katera je v procesu Tourville pred sodiščem v Bozen-u jako mnogo govorila, in o kateri se je še več govorilo, osoba, za koje navzočnost pred sodiščem smem ravno le privatnega udeleženca smatrati odgovornim in s koje pogubonosnim uplivanjem na tek procesa hočem ravno ilustrovati pomen privatnega udeleženca v kvar zagovorništva, oziroma njegovega klijenta. Kakor je znano, stoji pred angleškim sodiščem danes nek nadinspektor angleške policije, imenom George Clarke. Le-tá stoji pred sodiščem zaradi obtožbe, da je prav na-vadnim goljufom skazoval take velike prijaznosti, da jih navadno sodnijsko besedoslovje zjedinja pod skupnim pojmom: zločinska podpomoč. S privatnim udeležencem prišel je pred sodišče v Bozen-u ob jednom tudi oni nadinspektor George Clarke, ter se je potem obravnave v celem njenem teku prav odločno in krepko upliva je udeleževal, do trenutka, ko je v njegovo živo zadovoljnost, ki jo je javno kazal, izrekla obsodba Tourville-ja na smrt. Temu ptujemu policistu odmerilo se je v vrsti dokaznih sredstev nekako ono mesto, katero pripada po navadi v dobro urejenem gospodinjstvu tako zvani „dekli za vse“. In jeden sam pogled na zapisnik o obravnavi poučuje, kako dobro da je ta mož opravljal svoj posel, da je celo več storil, nego se je od njega pričakovalo. Pred sodišče v Bozen-u, pred porotnike prišel je Tourville, ako hočemo, kot skrivnosten, nepoznan, ako rečemo drugače, kot jako sumljiv človek. Ne dovolj, da se mu je dal na pot na Tirolsko nekaznjen umor iz polu-preteklega časa kot priporočilo, trudili so se z jako dobrim vspehom, vse v krog procesa uriniti, kar bi le količkaj iz njegove preteklosti od najnežnejše mladosti govorilo zoper njega. Ta Tourville veljal je po policijskih poročilih, katere je zatožba poizvedela, za moža, ki je pri smrti svojih starišev že zapravlil vse njihovo premoženje, dokler ni bilo zagovorništvu moč dokazati, da je bil Tourville komaj 10 let star, ko so mu stariši umrli. Opisoval se je kot vlačugar, dokler ni zagovorništvo, ker se uradna preiskava ni do-volila, v zadnji dan obravnave dokazalo (prej ji ni bilo to mogoče), da je bil zatoženec izvrsten beležnišk kandidat, kateri je imel v Vallencienne-u najboljše ime ter tam zapustil najčistitejši spomin.

Jaz ta izgled navajam samo da konstatiram, kak upliv da je imel Clarke in s Clarke-jem privatni udeleženec, to je cela ingredijenca privatnega udeleženca v kvar zatoženčevo. Govorimo najprvo o umoru tašče. Res je; porotnikom prebrala se je najprvo cela obravnava, katera se je vršila pred sodiščem o priliki ogleda mrliča na Angleškem; in iz tega obravnavnega zapisnika in iz te obravnave sledilo je jednoglasno oproščenje zatoženčevo pod okoliščinami, katere so razpršile vsako meglico suma. Kaj je sedaj storil privatni udeleženec s svojim Clarke-jem? Komaj je bila odgovornost zatoženčeva pri konci, komaj se je dokazno obravnavanje pričelo, prišel je kot priča oni Clarke, in ni bil še prišel daleč v svoji izpovedbi, ko privleče mahoma, kakor kak posestnik potujočega anatomičnega muzeja, iz svojega žepa kos človeške črepinje. Mej tem ko je obravnavni zapisnik deklariral, da je strel v resnici vsled v črepinji najdenega kanala imel ono smér, katero je zatoženec trdil, da je namreč strel šel od spred nazaj in od zdolaj navzgor, produciral je Clarke, kakor rečeno, iz svojega žepa kos črepinje, v katerem po strelu prouzročeni kanal ni šel od spred nazaj, ampak od zad naprej, ni šel od spodaj navzgor, ampak od zgoraj navzdol; potem pa je tako-le demonstriral: ona žena, koje črepinje del je ta kost, ustreljena je bila zavratno, ter je nadalje demonstriral, kako da se je zavratni morilec svoji kazni odtegnil; razpravljajoč z nepopisljivo bonhomijo, da je bil predsednik onega angleškega sodišča dober prijatelj in sosed Tourville-jev. — Predočite si utis te povedbe; predočite si upliv takega fragmenta človeške črepinje, za kojega identiteto res sicer ni nič drugega govorilo, kot odločna izpovedba Clarke-jeva, ki je meni samemu jako malo verjetna; predočite si učinek, katerega je morala prouzročiti povedba zdravnikov Profanter-ja in Zallinger-ja, ki sta pri prvem pogledu na črepinjo izrekla, da je šel strel od zad naprej, da je bila žena zavratno umorjena; predočite si slednjič, da se jo to v trenutku zgodilo, ko se je dokazno obravnavanje pričelo: in sprevideti Vam bode mogoče, je li bila delavnost privatnega udeleženca brez upliva, in ali ni bila marveč velikanskega, pogublivega upliva v kvar zatoženčevo. Toda dosti o tem! Kjerkoli je v teku celega obravnavanja vprašanje nastalo, od čegar odgovora naj bi presojanje o individualiteti in značaji zatoženčevem odvisno bilo, poklical se je Clarke,

da so se po njegovi izpovedbi presojevale vrednost, nevrednost ali lažnjivost zatoženčevih trditev. Govorilo se je na primer o tem, da je zatoženec svoje prvo ime spremenil, ker je njegova soproga hotela, da ne bi iz zakona pričakovani sin imel imena Perreau. Clarke bil je oni, ki je zagotovil, da ta žena nikakega upliva ni imela; ona sama da je bila bolehnna in slabega duha, in da je Tourville le zaradi tega ime spremenil, da sumnega Perreau-ta, morilca njegove tašče, spravi iz sveta. Dalje se je govorilo o nekem požaru v hiši Tourville-jevi, o požaru, kateri je bil slučajen, kakor to kaže policijski zapis. Tudi tu je Clarke odločno trdil, da se je zanetilo; kajti akoravno je v resnici zavarovalno društvo zavarovano svoto izplačalo, svarila je vender ta asekuranca druga društva, naj ne vzprejmo od tega moža nobenega zavarovanja. Na podlagi tega zanetenja pa, ko pričajo policijski spisi, da je Tourville z nevarnostjo lastnega življenja svojega sina, svojega jedinega otroka rešil, trdil je Clarke, in nikoli ne bode poslušalec utisa tega prizora pozabiti mogel, da je Tourville požar prouzročil, da bi pogubil svojega lastnega otroka! Ko je vprašanje nastalo, je li bil Tourville k spremembi svojega imena po angleškem pravu opravičen, in ko je pravni konsulent zatoženčev, Turner, katerega je v sodno dvorano ustopivšega državni pravdnik sklicevajoč se na §. 170, št. 1 kaz. pr. r. pozdravil z besedami, da je sokrivde umora učinjenega na soprogi sumljiv, ko je Turner s pripomočjo angleških zakonikov in mnenj, s pripomočjo izgledeov o znanih možeh deduciral, da more svoje ime vsakdo brez posebne svečanosti in uradnega dovoljenja pravnomočno spremeniti, izrazil se je Clarke, da je tako spremenjenje nezakonito brez prejšnjega oblastnega dovoljenja. Da, pri vprašanji, je li mogoče, da Tourville res ni poznal oporoke svoje soproge, bil je zopet Clarke, ki je bil brzo pripravljen razjasniti, da kaj tacega ni bilo mogoče. Kako da je vse to uplivalo na porotnike, pred katere je stopil tuji misterijozni mož, s kakimi čuti da so porotniki tega moža gledati morali ter ga tudi gledali, predno se je vprašanje o tem, kar se je na Tirolskem zgodilo, prvič razpravljalo: to spoznati še celo v pričo revnega obravnavnega zapisnika ni težko.

(Dalje prihodnjič.)